

Jitka Holendová

„Nebát se a nekrást.“

- učitelka ruského jazyka a tělesné výchovy
- na naší škole v letech 1967–1999

Jaká byla Vaše studentská léta?

Dětství a mládí jsem prožila v Písku. Bylo to pěkné období, my jsme si tehdy v 50. letech politickou situaci tolik neuvědomovali. Svazáky jsme dělili na blbě a dobré. Naše svazácká činnost spočívala v tom, že jsme měli taneční soubor. Mladé

Prácheňsko se jmenoval. Byli jsme takoví hudební nadšenci. Hudební vědě jsem se chtěla také původně věnovat, jenže ta se otvírala jednou za dva roky a brali tam tak 4 – 5 lidí. Po maturitě na jedenáctileté střední škole v r. 1956 jsem natruc začala studovat pražskou „matfyz“. Za rok bylo jasné, že to nepůjde. Volná místa se našla na Vysoké škole pedagogické. Udělala jsem zkoušky na obor ruština a tělocvik a strávila jsem tam čtyři roky. Tělocvik byl přičleněn k Institutu tělesné výchovy a sportu a nakonec jsme končili jako Fakulta tělesné výchovy Univerzity Karlovy, takže mám zapsané tři vysoké školy v indexu. Kantoři na ITVS byli všichni sportovci a lidé velice vzdělaní, charakterní. Vzpomínám na profesora Válu, doc. Zdeňka, profesora Kersenbrocka, prof. Buddensovou. Tam se nemohlo podvádět. Kdo třeba nesplnil limit v plavání, musel opakovat ročník. Politika se nás nedotýkala, pokud nepočítám povinnou účast v prvomájovém průvodu (směje se). Pochodovali jsme v otřesných teplákových soupravách a ještě jsme museli dělat hvězdy (přemet stranou)!

Jaká byla Vaše první učitelská štace?

Začala jsem učit v roce 1961 na základní škole v Mirovicích u Písku. Ředitel byl velký komunista. Dával nám za vzor sovětskou Mladou gardu. Svým způsobem tomu asi všemu věřil a podle toho se choval. Ve sborovně byla pohoda, tam jsme věděli, kdo je kdo, každý se mi snažil pomáhat. Po necelém roce jsem odešla na mateřskou dovolenou (tehdy trvala jen šest měsíců). Zůstala jsem v Písku a nastoupila na střední zdravotní školu. Tam už byly jiné poměry. Další ruštinářka neměla ani vysokou školu, ale zato byla uvědomělá komunistka. Dostávala nějaký diplom a my s kolegyní Zdenou Neumannů, to je maminka Kateřiny Neumannové, jsme si přitom povídaly a smály se. Ona to vzala jako provokaci a komentovala slovy: „Vy byste asi chtěly, aby tady ti komunisti viseli, nebo co?“ To byl zážitek (směje se).

Jak dlouho jste působila na naší škole?

Přišla jsem v šedesátém sedmém. To bylo krásné období. Byli zde kolegové, se kterými jsme si rozuměli. Tělocvikáři tenkrát byli takové holky pro všechno. Kolega Pešák třeba skládal se studenty uhlí do sklepa. Ráda vzpomínám na profesora Šípa, zástupce ředitele, to byl krásný starý pán a nesmírně laskavý člověk. Dovedl vytknout chybu, ale tak, že se člověk zastyděl a necítil to jako újmu. Velice jsem si vážila i profesorky Doubkové, vzdělané a noblesní francouzštinářky, a pak své kolegyně Blanky

Benešové nebo matematika V. Šmrhy. V 70. letech byl bohužel profesorský sbor rozprášen a atmosféra ve škole se začala měnit k horšímu.

Uvolnění přišlo koncem 80. let, my, ruštináři, jsme to vnímali v souvislosti s „perestrojkou“ v SSSR. Na podzim 1989 jsem byla na stáži v Moskvě na Lomonosově univerzitě. Byl to pro mne šok, protože tam se mluvilo už zcela otevřeně o všech bolševických politických zvěrstvech, o dříve zakázané literatuře apod. A jen jsem se vrátila z Moskvy, tak tady začala sametová revoluce. V dvaadevadesátém jsem odešla do penze, ale učila jsem stále s menším úvazkem do r. 1999.

Zkuste zavzpomínat na spartakiády ...

V roce 1985 jsme nacvičovali skladbu Svazarmu s velkými pětimetrovými koly, na kterých se všelijak cvičilo. Ubytovali nás, čtyři pedagogy se dvěma skupinami hochů, v nové škole na okraji Prahy. Bohužel nedalo se tam sprchovat, protože voda neodtékala (směje se). Naši chlapci se chovali ukázněně, hlavně díky kolegovi Šimánovi a kolegyni Sýkorové, ale průmyslováky v našem sousedství večer pravidelně doprovázeli esenbáci.

Co jste učila radši? Tělocvik, nebo ruštinu?

Jak kdy. Marně jsem se snažila, aby třeba „V. I. Lenin v literatuře“ nebo „Bajkalsko-amurská magistrála“ nebyly maturitním tématem. Moc mě bavila ruská literatura, protože to je skutečná literatura. V tělocviku jsem měla nejraději gymnastiku a plavání. Hodně jsem využívala hudbu, např. při rozcvičkách, při posilovacích cvičeních, kruhovém tréninku. Škoda, že škola nemá velkou tělocvičnu a v blízkosti atletický stadion. To citelně chybělo.

Můžete porovnat, jak se měnil vztah dětí ke sportu?

Když začaly studovat děti od primy, nechtěly moc cvičit. Jakmile tam bylo něco, k čemu jsem je musela nutit, k čemu neměly vztah, tak to byl problém. S chutí cvičily, jen když bylo po jejich. Jinak moc porovnávat nemohu, ale zdá se mi, že se dává větší prostor hrám a adrenalinovým sportům než soustavnému zvyšování tělesné zdatnosti.

Zažila jste také protekční studenty, kterým jste se bála dát nějakou horší známku?

To ne. Spíš obráceně, že jsme se trochu víc starali o děti rodičů, kteří byli vyloučeni z KSČ. Na školu se dostaly obtížně po odvolání a pro další studium na VŠ bylo nutností dobré hodnocení.

Chtěla jste někdy s kantořinou praštit?

To jsem spíš nemohla. Co bych dělala jiného? Učila jsem docela ráda a cítila jsem se mezi studenty dobře. Ale vadila mi politika, schůzování, nesmyslné školení a množství písemností – např. tzv. komplexní hodnocení studentů. Dělali jsme zkoušky z politiky, psali jsme písemky (směje se). Bylo to hrozně ztraceného času.

Jak jste prožívala dobu sametové revoluce a následné změny?

Sametová revoluce a několik následujících let bylo nejkrásnějším obdobím mého života. Začali vysokoškoláci, pak se přidali středoškoláci, účastníci pražské demonstrace 17. listopadu přijeli do školy a vyprávěli o průběhu událostí v Praze a na VŠ. Tehdy jsem pochopila, že naši studenti přes komunistickou výchovu mají své vlastní svobodné názory a nebojí se je vyjádřit a stát si za nimi. Založili jsme Občanské fórum profesorského sboru, ale u některých kolegů se to setkalo jen s velmi vlažnou odezvou. Zato studenti změny vítali. Život nás všech se výrazně změnil, mnohé naděje se nenaplnily, nadšení vyprchalo, ale svoboda trvá a zároveň s ní i odpovědnost za sebe i za společenství lidí, ve kterém žijeme.

Na závěr a pro představu, jak nesvoboda deformuje člověka, chci připomenout, že jsme kdysi, všichni kantoři bez výjimky, odhlasovali vyloučení jednoho studenta ze školy za to, že v době normalizace kdesi veřejně zpíval písně K. Kryla. Podrobnosti si nepamatuji, ale dodnes se stydím, že jsem neměla odvahu hlasovat proti. Víím, že omluva nestačí, vinu pociťuji stále; dnes proto doporučuji radu T. G. Masaryka: „Nebát se a nekrást.“

Rozhovor připravil R. Sterly, 3. B